

М. А. Лендєл,

д. е. н., професор, член-кореспондент Національної академії аграрних наук України,
завідувач кафедри міжнародних економічних відносин,
Ужгородський національний університет

М. І. Миголинець,

викладач кафедри міжнародних економічних відносин,
Ужгородський національний університет

ОЦІНКА ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВ КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ

У статті здійснено аналіз та оцінку сучасного стану інвестиційної привабливості підприємств областей Карпатського регіону. Наголошено на особливостях реалізації інвестиційних проектів прикордонного регіону.

The present article considers the analysis and value of the modern state entrepreneurial investment appeal within the limits of the Carpathian region. Much attention has been paid to the peculiarities of realization of investment projects in frontier region.

Ключові слова: інвестиційна діяльність, інвестиційна привабливість підприємств, реалізація інвестиційних проектів.

Key words: investment activity, investment appeal of enterprises, realization of investment projects.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Етапи сучасного становлення державності України підтверджують доцільність використання інвестицій як важливого чинника соціально-економічного зростання. Маючи обмежені фінансові можливості, держава не може самостійно забезпечити собі стабільний економічний розвиток, вона змушена шукати додаткові джерела для їх вливання в економіку з метою її реформування. Одним із шляхів полегшення існуючої ситуації є іноземне інвестування. У документах конференції ООН з торгівлі та розвитку (ЮНКТАД, 1997 рік) наголошено, що "... значення прямих іноземних інвестицій для розвитку в останні роки стрімко зросло. В сучасних умовах вони розцінюються як інструмент, котрий дає змогу інтегрувати економіку різних країн на рівні виробництва у світову економіку, що глобалізується, завдяки наданню цілого ряду активів, включаючи капітал, технологію, управлінські здібності та навички, доступ до іноземних ринків. Ці інвестиції стимулюють також нарощування технологічного потенціалу в інтересах розвитку виробництва і підприємництва в ширших рамках національної економіки через зміцнення прямих і зворотних зв'язків" [4, с. 13]. В Україні з 90-х років ХХ-го століття

інвестиції розглядають в якості одного із засобів підйому економіки України та інтеграції в світову економічну систему. Світовий досвід засвідчує, що країни з перехідними економіками не можуть вийти з економічної кризи без залучення іноземних інвестицій. Додаткові кошти та ефективне їх використання здійснюють позитивний ефект як на макро-, так і на мікроекономічному рівнях: покращується макроекономічна ситуація, формується інвестиційний ринок країни, вирішується проблема безробіття, відбувається покращення матеріального становища населення країни. Створення сприятливого інвестиційного клімату сприяє скороченню різниці у рівнях економічного розвитку країн Європейського союзу та країн-сусідів, а також сприяє вирівнюванню економічної ситуації в регіонах країни. Готовність інвесторів вкладати ресурси в той чи інший регіон вказує на його інвестиційну привабливість, хоча ступінь її буває різним. Часто в межах однієї країни регіони характеризуються різним її рівнем. Крім того, важливим фактором є часовий період. Регіон може бути інвестиційно привабливим у один період, а з часом втратити цю свою перевагу за рахунок створення сприятливіших умов для вкладення інвестицій у інших регіонах країни.

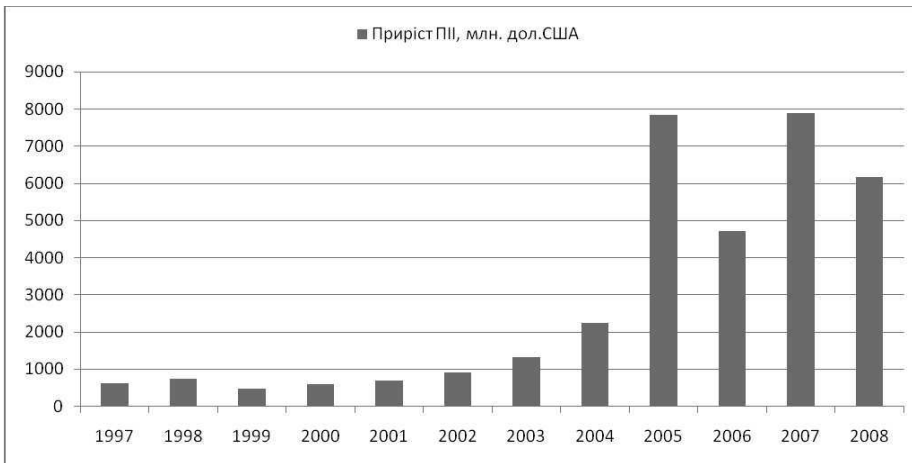

Рис. 1. Динаміка приросту прямих іноземних інвестицій в Україну * [11, с. 274; 13]

Аналіз останніх публікацій свідчить, що питання інвестицій досліджується як з теоретичної, так і з практичної точки зору. Окремо вивчають економічний зміст та форми інвестиційних ресурсів [3], досліджують фактори впливу на інвестиційні потоки [8], аналізують іноземні інвестиції як один із чинників економічного зростання в Україні [9]. Актуальним є розгляд значення інвестицій у інвестиційній політиці окремого регіону [1], особливо актуалізується питання інвестицій у період реалізації євроінтеграційної стратегії України [2].

НЕВИРШЕНА ЧАСТИНА ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ

Вигідне географічне розташування Карпатського регіону, його близькість до кордонів Європейського союзу є сприятливим чинником активізації транскордонного співробітництва та його участі у інвестиційних процесах. Дослідження інвестиційних потоків на регіональному рівні відображає реальну картину інвестиційної привабливості регіону, на основі чого можна визначити бар'єри, які зменшують ці потоки і, навпаки, позитивні чинники, які сприяють їх зростанню. Врахування впливу саме позитивних чинників інвестиційних процесів відкриває можливість оцінки підприємницького середовища регіону. Наявність відповідної інформації дає змогу скоригувати наявну політику інвестиційної діяльності в регіоні, розробити програму залучення і використання інвестиційних ресурсів, яка є адекватною до реального стану справ. У кінцевому результаті покращується інвестиційний клімат в регіонах, що позитивно впливає на інвестиційну ситуацію в країні в цілому.

Інвестиційну діяльність аналізують на основі даних щорічного притоку прямих іноземних інвестицій (ПІІ) в країну та її регіони. Проте статистикою розгорнута інформація подається не завжди, що ускладнює аналіз інвестиційної діяльності окремо по регіонах України. Частіше статистична звітність відображає сукупні наростаючі обсяги прямих іноземних інвестицій за певний період. Оскільки в розрізі областей може змінюватися власник інвестиційних ресурсів чи прямі іноземні інвестиції можуть мігрувати в іншу область, арифметичний розрахунок щорічного приросту ПІІ в регіони України

не розкриває їх впливу на господарчий розвиток і економічне зростання. Отже, постає необхідність аналізу потреби в інвестиціях, можливості активізації процесу інвестування, виявлення наявності чи відсутності ефективного попиту на інвестиції у суб'єктів господарювання.

Метою статті є аналіз інвестиційної привабливості підприємств областей Карпатського регіону, визначення його частки та місця у інвестиційному процесі країни в цілому, оцінка реального стану інвестиційної діяльності в регіоні за останні роки.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Україна, завдяки вигідному геополітичному розташуванню, сусідству з розвинутими європейськими країнами, наділеності різного роду ресурсами має всі можливості стати об'єктом вкладення інвестицій. Інвестиційне середовище України за період 1997—2008 рр. характеризується позитивними тенденціями. З кожним роком (рис. 1), окрім 1999 р., 2006 р. та 2008 р., обсяги прямих іноземних інвестицій у країну збільшувалися.

Питання залучення додаткових коштів у економіку країни є одним із найскладніших. Країна не є у вигірному положенні, якщо політиці приваблення інвестора та стимулювання вливу інвестиційних ресурсів належна увага не приділяється. І, навпаки, якщо країна проводить продуману інвестиційну політику залучення та використання інвестицій з корисним ефектом для економіки країни, то відповідно до цього результати стимулюють економічне зростання. Що ж стосується активізації інвестиційної політики в регіоні, завдання полягає в тому, щоб через нарощування обсягів виробництва і поліпшення економічного стану суб'єктів підприємницької господарської діяльності досягнути підвищення рівня життя населення та збільшення обсягу власних інвестиційних ресурсів.

Сьогодні економічний курс України спрямований на реалізацію інтеграції української держави до євроспільноти. Тому особлива увага, в тому числі й в інвестиційному питанні, повинна бути звернута на Карпатський регіон, оскільки саме він на сьогоднішній день є сполучною ланкою України з Європейським Союзом. За даними табл. 1, регіон Українських Карпат є об'єктом вкладення інвестиційних ресурсів з боку країн світу, але питома вага його за показником припливу прямих іноземних інвестицій знизилася з 6,8% до 5,1%.

Аналіз інвестиційної ситуації за два періоди — 1999—2003 рр. та 2004—2008 рр. — засвідчує, що володіючи потенціалом прикордонного розташування — Карпатський регіон не займає належного місця серед регіонів України. За десять років, з 1999 р. до 2008 р., позиції регіону Українських Карпат не змінилися. За показником припливу прямих іноземних інвестицій Карпатський регіон займав четверте місце за обидва досліджувані періоди, що видно з табл. 2.

Майже ніколи інвестиційні потоки не бувають односторонніми. Звичайно, інвестиції спрямовуються як до країни, так і з країни в інші країни світу. Обсяги їх залучення залежать від умов, створених для інвестиційної діяльності вітчизняним та іноземним інвесторам. Найбільшими регіонами-інвесторами у інші країни світу (табл. 3) за перший аналізований період (1998—2003 рр.) були Північно-Східний, до складу якого входять Полтавська, Сумська та Харківська області, та Причорноморський, що включає Миколаївську, Одеську, Херсонську області та Автономну республіку Крим. Третє місце зайняв Подільський регіон (Вінницька, Тернопільська, Хмельницька області). За період 2004—2008 рр. першу позицію зайняв Донецький регіон (Луганська та Донецька області), тоді як на другому місці знаходиться Придніпровський регіон (Дніпропетровська та Запорізька області), а на третьому — Центрально-Поліський (Житомирська, Київська, Чернігівська області).

Місце Карпатського регіону змінилося з дев'ятого у першому досліджуваному періоді на п'яте — у другому. В цілому, тенденція нагромадження коштів у економіці аналізованого регіону є позитивною. Для Карпатського регіону, як і для будь-якого іншого, необхідними є наявність інвестиційних коштів, але важливим, на нашу думку, є правильність їх спрямування і використання. Наперед прорахована віддача від їх вкладення у ту чи іншу сферу за умови контролю за їх спрямуванням і виконанням запланованих дій може бути додатковим "плюсом" на користь діяльності інвестора.

Залучати достатню кількість інвестицій можуть ті підприємства, які є конкурентоспроможними вже сьогодні або ж потенційно конкурентоспроможні на перспективу. У такому випадку для інвестора корисною була б інформація про стан бізнес-одиниці та результативність вкладення інвестиційних ресурсів. Однією з складових, яка значним чином впливає на рівень конкурентоспроможності й економічного розвитку підприємства, є наявність трудових ресурсів. Тому важливо вкладати кошти в освіту, в людський капітал, тоді фактично трудовий потенціал отримає поштовх до зростання, підвищиться конкурентоспроможність підприємницьких структур. Крім того, на конкурентоспроможність підприємств значний вплив здійснює нестабільність ситуації (як в економічному, так і в політичному смислі), швидкозмінність законодавства.

Інвестиційна діяльність здійснюється суб'єктами підприємницької діяльності, а держава покликана виконувати функції її регулювання, встановлюючи допустимі норми і стандарти, якими керуються вітчизняні та іноземні інвестори. В Україні інвестиційна політика здійснюється на основі наступних нормативно-правових актів: Закон України "Про зовнішньоекономічну діяльність", Закон України "Про захист іноземних інве-

Таблиця 1. Динаміка прямих іноземних інвестицій в Україну та Карпатський регіон в 1998—2008 рр. [5, с. 22—23; 11, с. 274]

Регіони	Вартість інвестицій, млн дол. США (на кінець року)			Структура інвестицій, %			У відношенні до попереднього періоду, рази		
	1998	2003	2008	1998	2003	2008	2003 р. до 1998 р.	2008 р. до 2003 р.	2008 р. до 1998 р.
Україна	2810,7	6794,4	35723,4	100	100	100	2,4	5,3	12,7
З неї: Карпатський регіон	192,6	602,7	1827,4	6,85	8,87	5,12	3,1	3,0	9,5
В т.ч.:									
Закарпатська	64,9	181,6	355,8	33,70	30,13	19,47	2,8	2,0	5,5
Івано-Франківська	34,5	96,0	480,8	17,91	15,93	26,31	2,8	5,0	13,9
Львівська	82,7	304,9	930,7	42,94	50,59	50,93	3,7	3,0	11,2
Чернівецька	10,5	20,2	60,1	5,45	3,35	3,29	1,9	3,0	5,7
Всього				100,00	100,00	100,00			

Таблиця 2. Розрахунок місця Карпатського регіону за щорічними обсягами ПІІ [5, с. 22—23; 11, с. 274]

Регіон	Обсяги приросту ПІІ (1998 р.—2003 р.), млн дол. США	Місце регіону	Обсяги приросту ПІІ (2004 р.—2008 р.), млн дол. США	Місце регіону
Донецький	299,5	5	1351	3
Придніпровський	665,4	1	2435,4	1
Північно-Східний	433,6	3	1679,4	2
Центрально-Поліський	290,9	6	951,5	6
Причорноморський	494,4	2	1098,9	5
Карпатський	410,1	4	1224,7	4
Подільський	92,9	7	221,6	8
Центрально-український	20	9	83,9	9
Західно-Поліський	47,1	8	520,4	7

Таблиця 3. Розрахунок місця Карпатського регіону за щорічними обсягами ПІІ з регіонів України у країні світу [5, с. 120—121; 11, с. 274]

Регіон	Обсяги приросту ПІІ (1998 р.—2003 р.), млн дол. США	Місце регіону	Обсяги приросту ПІІ (2004 р.—2008 р.), млн дол. США	Місце регіону
Донецький	1,13	5	5337,81	1
Придніпровський	1,94	4	86,62	2
Північно-Східний	50,11	1	-39,77	9
Центрально-Поліський	0,15	6	1,87	3
Причорноморський	17,93	2	0,31	4
Карпатський	-3,67	9	0,19	5
Подільський	17,12	3	-16,92	8
Центрально-український	0,002	8	0,1	6
Західно-Поліський	0,01	7	-0,01	7

стицій", Закон України "Про режим іноземного інвестування", Указ Президента України від 24 листопада 2005 року № 1648/2005, Рішення Ради національної безпеки і оборони України від 29 червня 2005 року "Про заходи щодо поліпшення інвестиційного клімату в Україні" та від 28 жовтня 2005 року "Про заходи щодо утвердження гарантій та підвищення ефективності захисту права власності в Україні", Постанова КМУ "Положення про порядок державної реєстрації іноземних інвестицій", "Положення про порядок державної реєстрації договорів (контрактів) про спільну інвестиційну діяльність за участю іноземного інвестора", розпорядження КМУ "Про схвалення плану заходів по виконанню програми розвитку інвестиційної діяльності на 2002—2010 роки" та ін.

Проблемними питаннями щодо активізації інвестиційного клімату в Карпатському регіоні та в Україні в

цілому є відсутність реальної оцінки діяльності бізнес-структур, що не тільки не приваблює інвестора, але й переорієнтовує його на спрямування ресурсів у інші країни світу, шукаючи вигідніших умов або ж стабільного прибутку.

Кожний інвестор і підприємець повинен знати, в якому соціально-економічному середовищі йому доведеться вести діяльність (наявність стабільної податкової системи, чітких правил ліцензування, надійних гарантій для підприємницької та інвестиційної діяльності) та якою мірою важелі державного регулювання на місцях спрямовані на стимулювання і заохочення активної інвестиційної та виробничої діяльності. Крім того, інвестиційна привабливість регіону багато в чому залежить від існуючої пільгової системи податків для інвесторів, а також від наявності гарантій, що зводять до мінімуму негативні наслідки економічного ризику інвестиційних капіталовкладень. Ця конкурентна позиція регіону має важливе значення для залучення як вітчизняного, так і зарубіжного капіталу в інтересах розвитку та територіальної організації продуктивних сил [6, с. 257].

Вкладення інвестиційних ресурсів у економіку регіону має передбачати стабільну вигоду як для інвестора, так і для сторони їх отримувача. Орієнтація на "зняття вершків" є вигідною у короткостроковому періоді, а ефективно та продумано здійснювана інвестиційна діяльність може дати кращий результат на тривалу перспективу.

Слід зазначити, що інвестиційна діяльність областей Карпатського регіону здійснюється у специфічних умовах. Зокрема, це характерно для Закарпаття: область межує з чотирма країнами-членами Європейського Союзу (Угорщина, Словаччина, Польща, Румунія); 2/3 території області — гірська місцевість; вся територія поділяється на три підзони: низинну, передгірну і гірську; більшість міст і районів області віднесено до території пріоритетного розвитку, однак реалізація інвестиційних проектів нерівномірна. Найбільші обсяги з передбачених інвестиційних проектів та їх освоєння з початку реалізації припадає на низинну природно-економічну підзону (майже 84,0%). А на передгірну та гірську природно-економічні підзони — понад 16,0%.

Подальший аналіз свідчить, що до реалізації інвестиційних проектів на території пріоритетного розвитку зовсім не залучені Великоберезнянський, Воловецький, Перечинський гірські райони, а також Іршавський та Хустський передгірні райони області. На їх території не створено жодного робочого місця, що впливає на кількісні та якісні характеристики трудового потенціалу передусім сільської місцевості.

Дослідження також засвідчують, що в більшості гірських та передгірних районах Закарпатської області зменшились обсяги прямих іноземних інвестицій у 2009 р. порівняно з 2008 р. (Міжгірський, Перечинський, Рахівський, Тячівський та Хустський райони). Зменшились обсяги фінансування інноваційної діяльності у промисловості. Якщо у 2007 р. вони становили 40,7 млн грн., то у 2008 р. — 14,0 млн грн. У 2008 р. в інноваційну діяльність промисловості не вкладались кошти іноземних інвесторів [11, с. 253, 339].

У відповідності до Концепції сталого розвитку Закарпаття, яка схвалена рішенням обласної Ради IV скли-

вання від 16 жовтня 2002 р. №71, визначені наступні пріоритетні напрями інвестиційної політики в регіоні:

- забезпечення державними інвестиціями первинних умов для залучення приватних та іноземних інвестицій в пріоритетні галузі економіки;

- формування регіональної інвестиційної та фінансової інфраструктури: страхових, консалтингових, аудиторських фірм, іпотечних та інвестиційних банків, формування та розвиток інноваційної інфраструктури, пристосованої до ринкового середовища; пайових, пенсійних фондів для залучення заощаджень населення;

- залучення коштів вітчизняних та іноземних інвесторів через вдосконалення механізму інвестиційної привабливості регіону;

- реструктуризація та санація неефективних виробництв, продовження та удосконалення процесів приватизації, у тому числі приватизація під інвестиційні зобов'язання, розробка та впровадження системи заходів постприватизаційної підтримки підприємств.

Важливість активізації інвестиційно-інноваційної спрямованості розвитку економіки Закарпатської області зростає у зв'язку з необхідністю реалізації розробленої і затвердженої рішенням обласної Ради (грудень, 2006 р.) "Стратегії економічного та соціального розвитку Закарпатської області до 2015 року" [12]. Ставиться завдання забезпечення добробуту та високої якості життя теперішнього та майбутнього поколінь в умовах розвитку конкурентоспроможної та інноваційної економіки регіону на засадах збереження унікальних культурно-етнічних традицій та природних особливостей регіону. Серед визначених основних стратегічних цілей розвитку області, як регіону соціально-орієнтованої економіки, регіону культури, рекреації та туризму, регіону транскордонної співпраці та транзитного потенціалу, важливе місце належить стратегічній цілі — інтенсифікації інноваційного розвитку регіону.

Що ж стосується інвестиційної діяльності Закарпатської області на перспективу, то в "Стратегії економічного та соціального розвитку Закарпатської області до 2015 р." наголошено: "Стабільне зростання соціально-орієнтованої ринкової економіки Закарпатської області забезпечуватиметься за рахунок спрямування інвестицій на розвиток транскордонного співробітництва і розбудови прикордонної інфраструктури в умовах активізації розвитку рекреаційно-туристичного потенціалу, промисловості, аграрної сфери, науки і освіти та сфери послуг при підтримці розвитку науково-дослідної сфери, проектно-конструкторських розробок, будівельного комплексу та інженерної й транспортної інфраструктури, забезпечення протипаводкового захисту та розбудови транспортної мережі й логістики" [12]. Саме цей сценарій покладений в основу вибору стратегічних та розробки операційних цілей соціально-економічного розвитку регіону.

За останні два роки найбільше інвестицій у Карпатському регіоні вкладено у обробну промисловість, а найменше — у сферу колективних, громадських та особистих послуг, в сферу освіти, сферу охорони здоров'я та соціальної допомоги. Ці важливі ланки не отримують належної уваги інвесторів, оскільки віддача від інвестицій у них менша і отримати її можна не так швидко; як в інших більш прибуткових сферах. Тому, на нашу дум-

ку, на ці напрями потрібно звертати особливу увагу державних владних структур та органів місцевого самоврядування.

Відомо, що розвиток території здійснюється через управлінську діяльність влади. Саме влада на місцевому рівні створює імідж, репутацію регіону, формує стратегію його розвитку у вигідному для нього світлі. Корисним для регіону є співпадіння його інтересів із загальнодержавними. У такому випадку з'являється можливість отримати додаткове фінансування з державного бюджету для реалізації проектів регіонального розвитку. Це є особливо важливо у процесі реалізації євроінтеграційної стратегії України. В цілому, співпраця владних структур на різних рівнях є особливо важливою, до того ж на сучасному етапі актуальності набуває співпраця влади з суб'єктами підприємницької діяльності. Практика господарювання засвідчує, що саме тоді проблеми бізнес-середовища стають більш зрозумілими для влади, а окремі проекти спрямовуються на їх вирішення. Вже тривалий час визначають важливість діалогу влади і бізнесу заради розквіту останнього.

Покращення інвестиційного клімату на регіональному рівні може реалізовуватись шляхом активізації інвестиційної діяльності, зокрема через створення інформаційних груп, проведення спеціальних занять для представників влади з метою вироблення ефективної стратегії створення інвестиційного іміджу, обміну досвідом розробки відповідних програм з фахівцями з суміжних країн, які вже досягли відповідних результатів у цій сфері. Важливо вдало розрекламувати всі конкурентні переваги регіону для приваблення інвестора. Для покращення інвестиційної сфери в регіоні корисним вважаємо опитування інвесторів, які згорнули свою діяльність в Україні, щоб виявити основні чинники, які призвели до цього.

ВИСНОВКИ

Проведений нами аналіз дає можливість зробити наступні висновки:

1. Дослідження інвестиційного клімату на регіональному рівні потребує здійснення поглибленого моніторингу, оцінки реального його потенціалу, активізації діяльності щодо приваблення інвестицій, визначення сильних і слабких сторін такої діяльності з метою покращення ситуації в майбутньому.

2. Маючи прикордонне розташування поряд з країнами-членами ЄС, Карпатський регіон впродовж десяти років (1999—2008 рр.) займав тільки четверте місце у рейтингу регіонів за показником щорічного припливу інвестицій.

3. Проблемними моментами у створенні інвестиційного клімату в Україні та Карпатському регіоні зокрема є брак інформації для інвесторів, швидkozмінність законодавчої бази, нестабільність політичної та економічної ситуації в державі. До того ж чинні законодавчі акти держави щодо інвестиційно-інноваційної діяльності не відповідають зростаючим вимогам ендогенно орієнтованої економіки України.

4. Важливим напрямом розвитку міжнародної економічної інтеграції, кооперації прикордонних суміжних регіонів різних країн є освоєння спільних інвестиційних проектів у рамках розбудови міжнародних транспорт-

них коридорів і європейської за рівнем прикордонної транспортної інфраструктури. Останнє є актуальним у зв'язку з розбудовою Критського транспортного коридору (Трієст — Любляна — Будапешт — Ужгород — Львів), який пролягає через територію Львівської та Закарпатської областей.

5. У найближчій перспективі необхідність активізації інвестиційної діяльності в прикордонних регіонах зростає у зв'язку з рішенням виконкому УЄФА про проведення фінальної частини чемпіонату Європи — 2012 в Україні та Польщі. За прогнозами, на кордоні будуть розбудовані й відкриті додаткові пункти перепуску, під'їзні шляхи, завершиться реконструкція і розбудова автомобільної траси Чоп — Львів — Київ. Ця стратегічна перевага відкриває нові можливості інвестиційно-інноваційного розвитку регіону, додаткового залучення прямих іноземних інвестицій, сприятиме вирішенню проблем транскордонного співробітництва, розширенню соціальних, економічних і політичних зв'язків між Європейським Союзом та країнами-сусідами.

Література:

1. Борщевський В.В. Іноземні інвестиції як чинник регіонального розвитку // Фінанси України. — 2003. — № 10. — С. 108—117.

2. Вайцеховська В.В. Іноземне інвестування в умовах інтеграції України у світову економіку // Актуальні проблеми економіки. — 2006. — № 8 (62). — С. 55—60.

3. Вовченко О.Л. Інвестиції: економічна сутність та форми // Актуальні проблеми економіки. — 2004. — № 6. — С. 18—23.

4. Документи Конференції Організації Об'єднаних Націй по торгівлі і розвитку. Дев'ята сесія ООН. Нью-Йорк. — Женева, 1997.

5. Інвестиції зовнішньоекономічної діяльності: Статистичний збірник / Державний комітет статистики України. — К., 2005.

6. Конкурентоспроможність національної економіки / За ред. д-ра. екон. наук Б.Є. Кваснюка. — К.: Фенікс, 2005. — 582 с.

7. Концепція сталого розвитку Закарпаття. — Ужгород, 2002. — 40 с.

8. Оспищев В., Антоненко Т., Пруненко Д., Лук'яненко В., Іткін О., Жиликова О. Фактори, що впливають на іноземні інвестиції // Економіка України. — 2002. — № 4. — С. 35—40.

9. Пирог О.В. Іноземні інвестиції як фактор економічного зростання в Україні // Актуальні проблеми економіки. — 2005. — № 5. — С. 15—19.

10. Статистичний щорічник Закарпаття за 2008 рік / Головне управління статистики у Закарпатській області. За ред. Г.Д. Гриник. — Ужгород, 2009. — 559 с.

11. Статистичний щорічник України за 2008 рік / Державний комітет статистики України. — К.: Державне підприємство "Інформаційно-аналітичне агентство", 2009. — 566 с.

12. Стратегія економічного та соціального розвитку Закарпатської області до 2015 року. — Ужгород, 2006. — 48 с.

13. <http://www.ukrstat.gov.ua> — Державний комітет статистики України.

Стаття надійшла до редакції 03.03.2010 р.